

Remiss av promemorian Uppgiftsskyldighet för myndigheter och auktoriserade sammanslutningar för förmedling av barn från utlandet samt stärkt skydd för enskildas uppgifter i Adoptionskommissionens verksamhet (S2023/02222)

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i promemorian "Uppgiftsskyldighet för myndigheter och auktoriserade sammanslutningar för förmedling av barn från utlandet samt stärkt skydd för enskildas uppgifter i Adoptionskommissionens verksamhet".

Journalistförbundets remissvar begränsas till de delar av utredningen som handlar om nya sekretessbestämmelser.

Adoptionskommissionen tillsattes av regeringen 2021 för att kartlägga och analysera hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat tillbaka i tiden fram till i dag. I promemorian föreslås att myndigheter och sådana sammanslutningar som är auktoriserade för förmedling av barn från utlandet för adoption på begäran av Adoptionskommissionen ska lämna uppgifter som de förfogar över, om kommissionen behöver uppgifterna för att fullgöra sitt utredningsuppdrag i den del som rör kartläggning och analys av Sveriges internationella adoptionsverksamhet. I promemorian föreslås även att sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden hos Adoptionskommissionen i dess verksamhet som avser kartläggning och utredning av Sveriges internationella adoptionsverksamhet, om det kan

antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Den föreslagna sekretessbestämmelsen är ny och får träff enbart på Adoptionskommissionens verksamhet. Bestämmelsen föreslås ha ett rakt skaderekvisit vilket innebär att offentlighet blir huvudregel avseende uppgifterna. Förslaget om sekretess motiveras på följande sätt i promemorian:

"Enskildas deltagande i kommissionens verksamhet är frivilligt och kommissionen ägnar sig inte åt myndighetsutövning. Samtidigt kan de uppgifter som enskilda väljer att dela med sig av till kommissionen i stor utsträckning förväntas vara integritetskänsliga och skyddsvärda. Intresset av ett sekretesskydd för dessa uppgifter är därför påtagligt. Kommissionen är också beroende av att enskilda kan och vill berätta om sina erfarenheter och upplevelser för att undersökningarna ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Det är angeläget att enskilda kan känna trygghet i kontakterna med kommissionen. Ett sekretesskydd kan bidra till att ge en sådan trygghet. Det ingår inte i kommissionens uppdrag att granska individuella adoptionsärenden eller att överväga eventuella ansvarsfrågor i enskilda fall eller ekonomisk kompensation eller annan gottgörelse till enskilda. Allmänintresset av insyn kan därför inte anses vara lika starkt som i andra verksamheter, t.ex. i en domstols dömande verksamhet. Vid en avvägning av intresset av offentlighet och intresset av sekretess, framstår det som motiverat att uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden kan omfattas av sekretess hos kommissionen."

Journalistförbundet delar bedömningen att avsaknaden av en sekretessbestämmelse kan leda till att enskilda väljer att inte dela information med kommissionen. Samtidigt får behovet av insyn i kommissionens verksamhet såväl som dess slutsatser anses stort.

Sekretessbestämmelsen riskerar att minska insynen i vilka omständigheter som ligger till grund för kommissionens bedömningar och slutsatser. Detta är uppgifter som får anses ha ett stort allmänintresse och som kan vara av stort värde för journalister som vill granska kommissionens arbete. Det finns en risk att kommissionen drar felaktiga slutsatser utifrån lämnade uppgifter och då behöver dessa uppgifter kunna granskas. Mot den bakgrunden avstrýker Journalistförbundet den föreslagna sekretessbestämmelsen.

Journalistförbundet ifrågasätter också att sekretessen föreslås gälla i 70 år, enligt Journalistförbundet får 50 år anses vara en tillräckligt lång tid, för det fall att regeringen går vidare med förslaget om sekretess.

Journalistförbundet tillstyrker förslaget i promemorian om att sekretessen inte ska inskränka rätten att meddela och offentliggöra uppgifter (meddelarfriheten).

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet